
ÖNSÖZ

Belli ki Yapabiliyoruz

“Bilim, önce '**sadece anlamak**' için doğdu; sonra '**kontrol etmek**' için büyüdü; şimdi ise '**yutmak**' için her şeyi kapsıyor.” ”

Bu kitabı elinize aldığınızda, muhtemelen bilimsel ilerlemenin heyecan verici bir serüvenini, insanoğlunun taş yontmasından kuantum bilgisayarlar uzanan macerasını okuyacağınızı düşüneceksiniz. Evet, bilim, insanlığın doğayı anlamak için geliştirdiği en güçlü araçtır. Ancak bu aracın hangi ellerde, hangi amaçlarla kullanıldığı meselesi, en az keşiflerin kendisi kadar önemlidir. Ve işte felaketin kaynağı da tam olarak bu noktadadır: Çoğumuzun görmezden gelmeyi seçtiği bu karanlık taraf.

Buhar makineleri icat edildiğinde, toplumlar yalnızca üretim kapasitelerini artıracaklarını sandılar. Sonra fabrikalar yükseldi, şehirler şişti ve bireyler dev organizmalara dönüştürülen sistemlerin dışlıları hâline geldi. Bilim, özgürlükten çaldı; teknoloji, insanı otomatlaştırdı. Makineleşmenin sözde ilerlemesi, yalnızca yöneticilerin ve teknokratların toplumu daha etkili kontrol etmesinin yolunu açtı.

20. yüzyılın başında Freud, insan zihnini inceleyip “terapi” adını verdiği yeni bir disiplin icat ederken, devletler ve şirketler de aynı teknikleri kitleleri manipüle etmek için kullanmaya başladı. Atom bombasını yaratanlar kendilerini insanlığa hizmet eden kahramanlar olarak gördüler, ama eserleri Hiroşima’da gökyüzünü alevle boyadı. Sonra bilgisayarlar geldi, ardından internet; en başta özgürlük vaat eden ağlar, birkaç on yıl içinde gözetim ekonomisinin altyapısı oldu.

Bu kitapta anlatılan her ilerleme, bir “kazanım” gibi sunulacaktır: genetik mühendislik, yapay zekâ, kuantum devrimleri, dijitalleşme... Oysa bu gelişmelerin çoğu, insanı insan olmaktan çıkarmak için atılan adımlardır. Sadece verimlilik uğruna, kişisel özerkliği, toplumsal dayanışmayı ve psikolojik dengeyi kurban ediyoruz. Üretkenlik uğruna ruhu öldüren bir sistem inşa ettik.

Bugün teknoloji eleştirisini ciddiye almak, herkesin kendi konforunu ve bağımlılığını sorgulaması demektir. Sosyal medyada dünyaya “aydınlanma çağındayız” diye övünenlerin çoğu, akşam yatarken ekran başında gözetlenen, algoritmaların şekillendirdiği hayatlar yaşıyor. Onların özgürlük sandığı, sistemin sunduğu küçük ikramlardan ibarettir.

“Bilim, insanın özgürlüğünü ne zaman gasp etmeye başladı?”

Eğer bu soruya dürüstçe yanıt vermeye cesaret ederseniz, göreceksiniz ki bilimin tarihindeki “mucize” dediğimiz pek çok keşif, insanın kendi kuyusunu kazmasının yeni yollarından başka bir şey değildir. Siz, bilimsel ilerlemenin tapınağına hayranlıkla bakarken, o tapınağın temel taşları bireyin bağımsız iradesini ezerek döşendi.

Evet, bu kitabın anlatacak çok hikâyesi var: Galileo’nun teleskopundan Elon Musk’ın roketlerine kadar... Ama unutmayın ki, **sistemin büyümesiyle**

bireyin küçülmesi aynı oranda gerçekleşir. Teknoloji ilerledikçe siz geriliyorsunuz, bilimsel kudret büyüdükçe kişisel yetiniz azalıyor.

Bugünün insanı, algoritmaların verimliliği ve yapay zekânın öngörülebilirliği içinde **sürtüleşmeyi** marifet sayıyor. Bu bir ilerleme değil, özgürlüğün gönüllü tasfiyesidir.

Bu yüzden ben, size bu kitabı okumanızı tavsiye ederim. Okuyun—ama sonunda neyi kutsadığınızı da iyi düşünün:

- **Bilim insanı yüceltmek için mi vardır, yoksa onu ehlileştirip sıradanlaştırmak için mi?**
- **Teknoloji özgürlüğü genişletir mi, yoksa tek tipleşmeyi mi körükler?**

Çünkü unutmayın: **“Çünkü yapabiliyoruz.”** Bu söz—bir bilim insanının kendini meşrulaştırma cümlesi—dünyanın en tehlikeli gerekçesidir. Sadece yapabildiğimiz için yaptığımız her şey, bir gün hepimizi yok edecek kadar büyük bir zincirleme reaksiyon yaratabilir.

Ve belki de bütün medeniyet hikâyemiz, bilimin ellerinde, kendi mezarımızı süsleyerek yazdığımız bir trajedidir.